

Betydelsen av startåldern vid inläring av finska som L2 – felfrekvenserna i skriftlig produktion

Maija Grönholm
Institution för lärarutbildning
Åbo Akademi, Vasa

Artikkelini tarkoituksena on verrata eri ikäisinä suomen kielen (L2) oppimisen aloittaneiden kielenoppijoiden virheiden esiintyvyyttä ja virhetyyppejä peruskoulun päättyessä 9. luokalla. Pyrin tulosten avulla tekemään päätelmiä siitä, ovatko kirjallisten tuotosten virhefrekvenssit riippuvuussuhteessa oppimisen alkamisikään ja oppimisen keston. Tulokset osoittivat, että korkeimmat virhefrekvenssit olivat perinteistä opetusta saaneilla ruotsinkielisillä oppilailla, jotka olivat alkaneet kielenoppimisen 9-vuotiaana koulussa (myöhäinen lapsuus -ryhmä) ja vähiten virheitä oli simultaanisesti kaksikielisillä oppilailla (lähes syntyperäinen -ryhmä), jotka olivat alkaneet suomen oppimisen kotonaan toisen vanhemman kanssa 0–3-vuotiaana. Näiden ryhmien väliin asettuivat suomenkielisessä kielikylyssä olleet oppilaat (varhainen lapsuus -ryhmä), joiden kielenoppiminen oli alkanut päiväkodissa 5-vuotiaana. Ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä virheiden kokonaismäärien osalta. Ikäfaktorin ohella virhefrekvensseihin näyttivät vaikuttavan myös asuinkunnan kielisuhteet ja opetusjärjestelyt.

Nyckelord: startåldern, andraspråksinläring, felfrekvenserna

1 Undersökningens bakgrund och syfte

Syftet med min artikel är att undersöka startålderns betydelse på felfrekvenserna och feltyperna hos svenskspråkiga och tvåspråkiga elever i årskurs 9 som börjat inläringen i finska vid olika ålder. I fokus för undersökningen står de svenskspråkiga eleverna i finskt språkbud i Jakobstad, vilka jämförs med de tvåspråkiga eleverna i modersmålsinriktad undervisning och de svenskspråkiga eleverna i traditionell finsk-undervisning i den svenska skolan (se om dessa tre läroplaner Utbildningsstyrelsen 2004). Jag strävar efter att med hjälp av resultatens kunna dra slutsatser om, huruvida det finns ett samband mellan felfrekvenserna i skriftlig produktion och startåldern för inläringen. Vidare är det min avsikt att utreda, om det bakom förekomsten av felfrekvenserna och feltyperna kan spåras även andra bakgrundsfaktorer såsom inverkan av språkmiljö eller av omständigheter förknippade med undervisningen.

2 Startålderns betydelse

Mina tidigare forskningsresultat om inläringen av finskans lexikon och morfologi hos språkbads elever och deras tvåspråkiga och svenskspråkiga referensgrupper har tydligt kunnat påvisa att åldersfaktorn, dvs. startåldern, är en viktig faktor för språkinläringen (se Grönholm 2005; 2006a; 2006b; u.u.). Även i andra studier har det konstaterats skillnader mellan t.o.m. det tidiga och det sena språkbudet (Harley 1986: 119).

I samband med startåldern för språkinläringen har tidigare lyfts fram en hypotes om en s.k. kritisk period vid pubertetsåldern. De nyare neurologiska undersökningarna har dock pekat på att lateraliseringen av hjärnan hos ett barn sker redan vid 6 års ålder, varefter hjärnan uppnår en nästan vuxen mognadsnivå (se exv. Harley 1986: 7–8). Hyltenstam & Abrahamsson (2002: 105) hänvisar till nya forskningsresultat enligt vilka behärsningen av morfosyntaxen på en infödd nivå kan uppnås om inläringen påbörjas senast vid 6–7 års ålder. De betonar på basis av deras undersökning att en nästan infödd nivå hos de L2-inlärare som representerar den tidiga barndomen, inte är lika bra som hos de infödda (jfr även Singleton 1995: 5–10; jfr Hyltenstam 2005). En del forskare anser för sin del att de affektiva faktorerna i språkinläringen är mera betydelsefulla än startåldern (se Harley 1986: 17–18), eftersom dessa med tiden utvecklas genom inverkan av många andra sociala och psykologiska faktorer.

3 Material och undersökningsgrupperna

I denna artikel granskas tre olika startåldersgrupper: 1) de svenskspråkiga språkbads eleverna (= SB), som har varit i ett tidigt, fullständigt finskt språkbud från fem års ålder, 2) de (hem)tvåspråkiga eleverna vilkas inläring av finska har påbörjats vid 0–3 års ålder (= MOFI) och 3) de svenskspråkiga eleverna i traditionell finskundervisning (= SV), som börjat lära sig finska först vid nio års ålder som formell klassrumsundervisning i årskurs tre i grundskolan. Startåldern i finskan har för alla informanternas del utretts genom en enkät. Såsom redovisas i tabell 1 omfattar mitt bidrag 116 försöks- och kontrollpersoner. Enligt Hyltenstam & Abrahamssons (2002: 95) gruppering representerar MOFI-gruppen *nästan infödd* -nivå, SB-gruppen *tidig*

barndom och SV-gruppen *sen barndom*. Från alla de tre startåldersgrupperna har samlats in skriftligt material med rubriken ”Mitä yläasteen jälkeen” (”Vad efter högstadiet”), och från två olika elevgrupper för vardera (sammanlagt sex undergrupper), för att ytterligare kunna göra iakttagelser om eventuell miljö- eller undervisningsfaktor på resultaten. Även många andra bakgrundsfaktorer, som här inte beaktades (såsom en mer övergripande språkinläring för de hemtvåspråkiga), kan påverka L2-inläringen och skrivefärdigheterna i den (se om dem exv. Laurén 2003). Språkbadsgrupperna representerades av en äldre grupp (SB9 04) och en nyare grupp (SB9 06). Den ena av MOFI-gruppen (MOFI9 P) utgjordes av hemtvåspråkiga elever från samma svenskdominerade miljö som språkbadseleverna, den andra (MOFI9 E) kom från en finskdominerad miljö. Även SV-eleverna bestod av två grupper från två olika miljöer, både från en svenskdominerad (SV9 P) och en finskdominerad miljö (SV9 V). Språkmiljön och mängden av fritidssysselsättningar på finska har i flera av mina tidigare undersökningar tydligt korrelerat med språkfärdigheterna i finska hos svenskspråkiga och tvåspråkiga skolelever (se Grönholm 1995a; 1999: 103).

4 Metod

Trots den kritik som riktats mot felanalys som metod försvarar denna sin plats i pedagogisk och psykologisk mening. Oberoende av att felanalysen fokuserar sig på att beskriva bara sådant som L2-inlärare inte behärskar, d.v.s. avvikelser från språknormen, och lämnar det hon redan behärskar obeaktat, kan pedagogiska slutsatser dras om felfrekvenserna och feltyperna (Gass & Selinker 1994: 68). I undervisningssituationen bör man dock noga överväga, hur mycket uppmärksamhet som fästs på felen. I dag anses helheten av den text som produceras av eleven vara det viktigaste, och felen är där endast en naturlig del av inlärningsprocessen (Sajavaara 1999: 117). Sajavaara (1999: 119) har hänvisat till att man genom att lyfta upp och korrigera felen enligt studierna har kunnat förskrabb språkinläringen.

Metoden i denna studie är i huvudsak kvantitativ. Resultaten åskådliggörs med några kvalitativa språkliga felexempel. Totalfrekvenserna av felen har uppräknats i relation till antalet producerade löpord för att felfrekvenserna mellan de olika undersöknings-

grupperna har kunnat jämföra. Som fel har jag bedömt de avvikelser från inföddnormen som inte brukar godkännas i skriften finska. Vidare har statistiska skillnader mellan grupperna analyserats med hjälp av t-test och felen av olika slag har kategoriserats enligt grammatiska språkliga nivåer såsom ortografiska fel (= O), fel i nomenböjningen (=N), fel i verbböjningen (=V), syntaktiska fel (=S), fel i ordval (=OV), transfer (=T) och talspråkliga uttryck (=TU). Bl.a. Sjödoffs (1989: 99) och Lauréns (1991: 55; 1994: 107; jfr även Grönholm 1995b: 73) felkategorier är likartade, medan Lähdemäkis (1995) kategorisering av felen i finskans böjningsmorfologi utgår ibland från morfologisk, ibland från syntaktisk nivå.

Gränsdragningen mellan talspråkliga uttryck och egentliga fel är svår. I denna framställning har jag, såsom Sjödoff (1989: 102), inrymt alla talspråkliga uttryck i en egen grupp och inte bland de andra felen eftersom de visar närmast brister i behärskandet av litterär genre (se även Grönholm 1995b: 73). Lärarens problem är förstås att fundera över i vilken grad hon eller han kan acceptera talspråksgenre i skriftlig produktion (jfr Laurén 1991: 53–54).

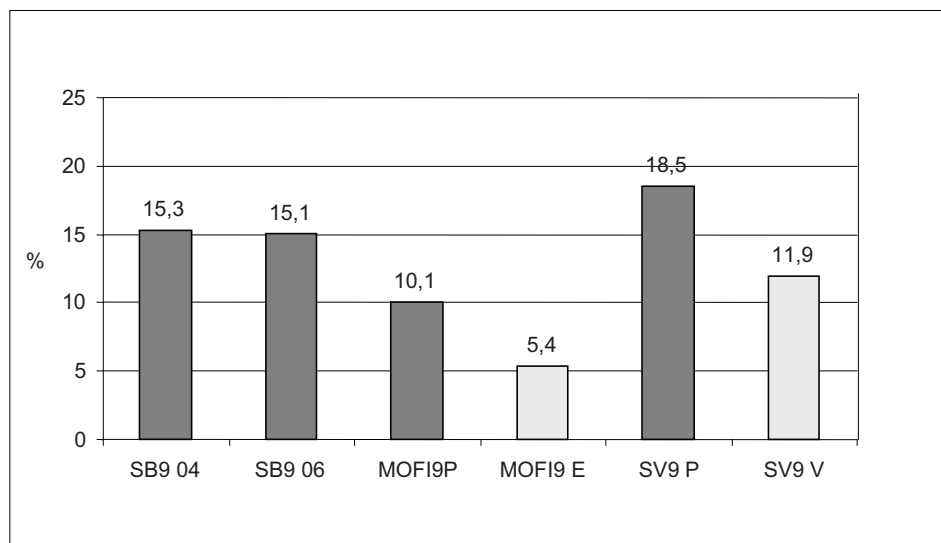
I denna studie studerar jag utöver de totala felfrekvenserna i relation till producerade löpord, även hur alla fel fördelas sinsemellan. Speciellt intressant i detta sammanhang är att dryfta ortografins och böjningsmorfologins felfrekvenser med deras inre fördelning då speciellt dessa grammatiska nivåer brukar försvåra inlärandet i finskan som andraspråk (se Lähdemäki 1995: 35–56; se även Grönholm 1995b: 82–83; jfr Nedermo 2007).

5 Resultaten

5.1 Felfrekvenserna

I detta bidrag redovisar jag för de kvantitativa resultaten med några kvalitativa exempel från de tre startåldersgrupperna. I figur 1 har totalfrekvenserna för felen framlagts. I vardera SB-grupperna förekommer ett homogent antal fel i relation till producerade löpord (15,3 och 15,1 %), och skillnaderna mellan grupperna var inte signifikanta på

basis av det gjorda t-testet. De i någon mån olika läroplanerna eller organiseringen av undervisningen hade inte haft inverkan på felfrekvenserna. De simultant tvåspråkiga MOFI-eleverna gör klart mindre fel: i en svensksdominerad miljö stiger felprocenten till 10,1 men i en finsksdominerad miljö bara till 5,4. Skillnaden mellan de olika miljögrupperna är signifikant på nivå $p < 0.01$. Resultatet är nästan detsamma som i min undersökning för ca tiotal år sedan (MOFI: 10, 2 %; se Grönholm 1995b: 72; 1999: 101).

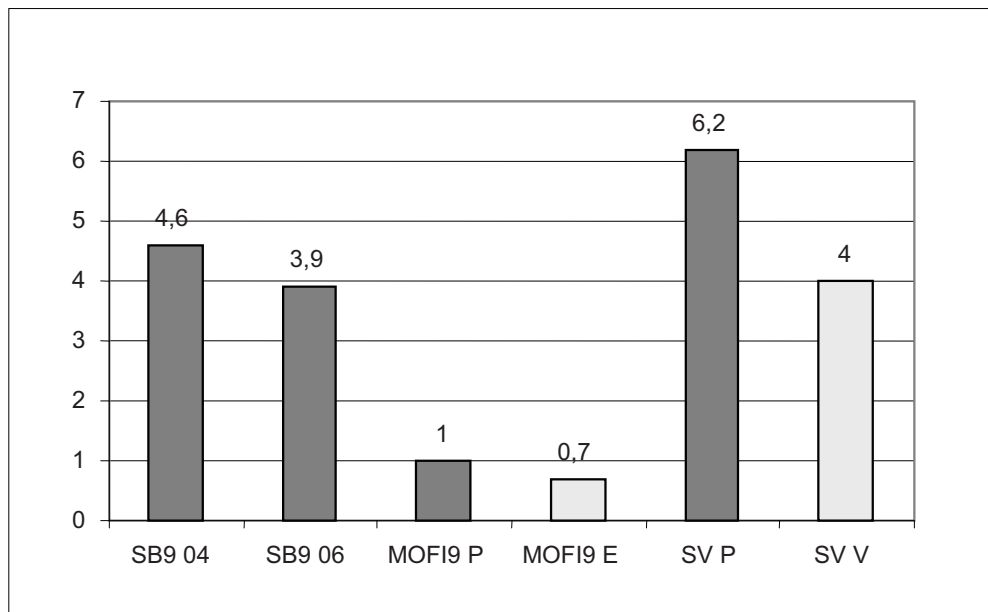

Figur 1. De totala felfrekvenserna i procent räknade från alla löpord i SB-, MOFI- och SV-grupperna.

De SV-elever som gick i skola i samma svensksdominerade miljö som SB-eleverna hade allra mest fel (18,5 % av löporden), nästan dubbelt så mycket som MOFI-eleverna i samma miljö. I den finsksdominerade miljön presterade även SV-eleverna i traditionell undervisning bättre och gjorde mindre fel (11,9 %): deras felfrekvenser låg inte på en mycket högre nivå än de tvåspråkigas i svensk miljö. Skillnaden mellan SV-grupperna i olika miljöer var mycket signifikant på nivå $p < 0.000$. De statistiska skillnaderna var lika betydande, $p < 0.000$, även mellan SB- och MOFI-grupperna såsom mellan SB- och SV-grupperna.

De olika startåldersgrupperna skilde sig betydande i fråga om tillägnandet av finskans böjningsmorfologi. Andelen nomenböjningsfel, relaterade till alla löpord, var störst (6,2

%) i SV9 P-gruppen, minst i MOFI9-gruppen (0,7–1 %). SB9-grupperna skilde sig inte märkvärdigt från varandra (fel 3,9–4,6 %) och de placerade sig mellan de andra grupperna. Resultatet pekade på att även miljöfaktorn spelade en klar roll i SV9 V-gruppens goda prestation (4 %), som låg på samma nivå med SB-grupperna. Se figur 2.

Figur 2. Frekvenserna för nomenböjningsfel (% av löporden) i SB-, MOFI- och SV-grupperna.

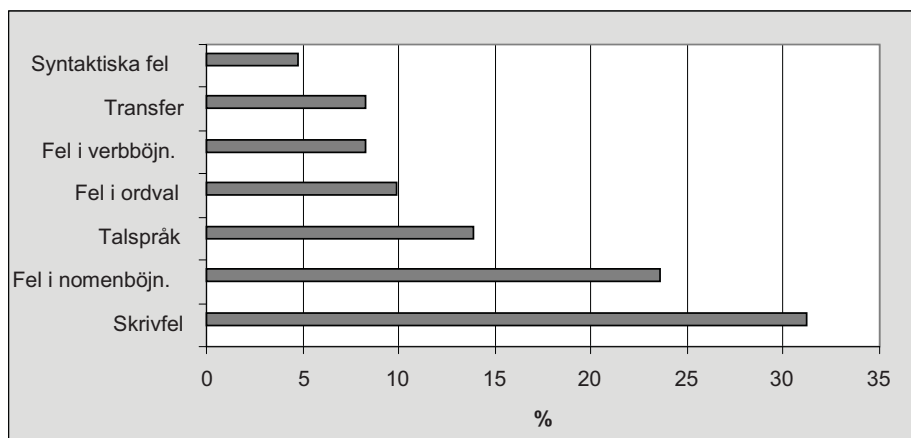
Såsom framgår av figur 2, är bilden mycket lik den som framträdde i figur 1. Spridningen för de tre startåldersgrupperna kan observeras i samma ordning: SV-eleverna står för de flesta felen och MOFI-eleverna för minst fel.

Frekvenserna för verbböjningsfelen var så få i årskurs 9, att skillnaderna mellan de olika startåldersgrupperna förblev rätt små, fastän de visade exakt samma riktlinjer som i samband med nomenböjningsfel. Det förekom i vardera SV-grupperna 2,0 % verbfel, i SB-grupperna 1,3–7 % (i medeltal 1, 5 %) samt i vardera MOFI-grupperna 0,3 %. Andelen skrivfel i relation till löporden var högre men de verkade inte enbart bero på startåldern utan även på olika, med undervisningen förknippade faktorer. Till exempel skillnaden mellan SB-grupperna var rätt stor (04: 3,5 och 06: 6,1 %) och den yngre gruppen skrev flera skrivfel än den äldre gruppen, som ändå totalt sett hade högre felfrekvenser. Andelen skrivfel hos MOFI-grupperna var något lägre (P: 3,0 % och E:

1,7 %) och hos den ena SV-gruppen högre (P: 4,9 % och V: 2,9 %). Såsom det framgår av resultatet gjorde den tvåspråkiga (nästa infödda) MOFI9 P-gruppen relativt sett lika många skrivfel som den svenskspråkiga (sen barndom) SV9 V-gruppen, vilket pekar på, att startåldern inte spelar så stor roll i inlärandet av ortografin.

5.2 Feltypernas inre fördelning

I detta avsnitt presenterar jag fördelningen av olika feltyper i mitt material. I hela undersökningsgruppen (n = 116) var andelen skrivfel störst, räknad av alla fel. Den andra största felgruppen var fel i nomenböjningen och den tredje största talspråkliga uttryck. I figur 3 illustreras spridningen (i procent) för alla felkategorier.

Figur 3. Spridningen i procent för alla felkategorier.

Alla tre enligt startåldern uppdelade grupperna (*nästan infödd*, *tidig barndom* och *sen barndom*) skilde sig tydligt från varandra även i fråga om de olika feltypernas inre fördelning. Se tabell 1. En tredjedel (30–32 %) av de få felen hos MOFI-tvåspråkiga på nästan infödd nivå bestod av skrivfel, och de ihopräknade felprocenterna för nomen- och verbböjningsfel var 12,3 och 18,2 %. Det förekom oväntat många böjningsfel i den finskdominerade miljön. I den svenskspråkiga miljön fanns det mera talspråkliga uttryck (38 %) än i den finskdominerade miljön (9 %). Se tabell 1.

*Betydelsen av startåldern vid inläring av finska som L2 –
felfrekvenserna i skriftlig produktion*

Tabell 1. Feltypernas relativa (%) andelar av alla fel.

(O=ortografiska fel, N=nomenböjningsfel, V=verbböjningsfel, S=syntaktiska fel, OV= fel i ordval, T=transfer, T= talspråkliga uttryck).

	n	O	N	V	S	OV	T	TU
Alla	116	31,16	23,60	8,28	4,80	9,93	8,28	13,94
SB9 04	19	23,30	30,38	8,26	4,72	10,91	14,45	7,96
SB9 06	20	40,49	26,06	11,27	4,23	8,45	2,11	7,39
MOFI9 P	23	29,92	9,84	2,46	7,38	4,10	8,20	38,11
MOFI9 E	19	32,17	12,59	5,59	10,49	20,98	9,09	9,09
SV9 P	28	26,26	33,33	10,61	2,02	9,09	8,59	10,10
SV9 V	7	24,26	33,09	16,91	-	11,76	9,56	4,41

Åldersfaktorn visade sig vara en viktig prejudicerande faktor speciellt för tillägnandet av böjningsmorfologin. I gruppen SV9 P-elever som representerade sen barndom uppkom mest både nomen- och verbböjningsfel. I vardera miljögruppen för SV-eleverna förekom inalles 33 % nomenböjningsfel av alla fel. Antalet verbböjningsfel varierade mellan 11 och 17 %; det förekom oväntat mest verbfel i den finskdominerade miljön. Den relativa andelen skrivfel var i båda grupperna bara en fjärdedel av alla fel, vilket berodde på den höga andelen böjningsfel. Den mera utvecklade språkbehärsningen hos SB- och MOFI-grupperna minskade den relativa andelen böjningsfel men ökade däremot andelen skrivfel till en tredjedel av alla fel.

5.3 Kvalitativ granskning av de vanligaste felen

De SV-elevernas L2-språkbehärskning hade ännu inte stabiliserats och de gjorde rikligt med såväl skrivfel som böjningsfel. Merparten av skrivfelen bestod av kvantitetsfel (exv. *menä*, *amatti*), såsom även tidigare noterats (Lähdemäki 1985: 35–56; Grönholm 1995b). Det förekom ännu transfer från svenskans rättskrivning hos SV9 P-gruppen (exv. *päruskoulun*, *vesälinj*). Speciellt vanligt var förenklandet av målspråkets nomen- och verbformerna (exv. *Kun tulet ulos ammattikola...*) och det förekom också luckor i lexikonet (exv. *sinulla on YKS paperisa lakki* 'ylioppilastodistus'). Vidare var det allmänt att övergeneralisera det jakande huvud verbet i stället för det nekande (exv. *Lukio on ei...*), vilket fenomen förekommer ännu hos svenskspråkiga abiturienter (se Lähdemäki 1995: 129). Valet av personaländelserna för verb vållade problem (exv

Kampaja olen...) och därtill förekom förväxlingar av olika slag mellan de finita och indefinita verbformerna (exv. *Tykkään...puhun.*).

Språkbads elevernas finska var mångsidigare och deras ordförråd var mera sofistikerat än hos de SV-eleverna. Det förekom få ortografiska fel, men finskans kvantitet, diftonger och sammansatta ord vållade fortfarande enstaka problem (exv. *töytä, yli opistoon*). De behärskade morfologin rätt så bra men valet av den rätta böjningsformen för subjektet eller objektet kunde brista (exv. *Sitä minua kans kiinnostaa...*). I samband med nekande verbformer förekom fortfarande rätt ofta det övergeneraliserade jakande huvud verbet, och necessiva verb böjdes ofta i personformer (exv. *en...tiedän, en...haluan, pitämme sen tietää*).

Språket i de simultant tvåspråkiga elevernas uppsatser låg mycket nära den finska standardnormen fastän det var något mera talspråkligt än hos jämgamla infödda talare (exv. *ysin jälkeen, mulla, sitte, haluisin*). Det kan noteras att majoriteten av deras fel var skrivfel (ca 30 %): speciellt rättskrivningen av sammansatta ord i finskan orsakade svårigheter. Bara i några enstaka fall förekom det fel i markeringen av finskans kvantitet eller diftonger (exv. *kuolustuskin*). De morfologiska felen däremot var synnerligen få (exv. *unelmoista, isälläni...oli...sitä vastaan*).

6 Slutord

Startåldern visade sig vara en viktig faktor i inläringen av finska som andraspråk. De totala felfrekvenserna pekade på att det förekom mest fel hos de svenskspråkiga eleverna i traditionell undervisning, vilkas inläring hade påbörjats vid nio års ålder i skolan (gruppen *sen barndom*) och minst fel gjorde de simultant tvåspråkiga eleverna vilkas andraspråksinläring hade börjat som 0- till 3-åringar hemma med den ena föräldern (*nästan infödd* –gruppen). Mellan dessa två grupper placerades eleverna i finskt språkbad vilkas andraspråkstillägnande påbörjat i daghemmet som femåringar (gruppen *tidig barndom*). Vid sidan om åldersfaktorn inverkade även kommunens språkförhållanden på felfrekvenserna. Skillnaderna mellan grupperna ovan var statistiskt signifikanta med avseende på det totala antalet fel.

Grupperna skilde sig från varandra allra mest i fråga om nomenböjningsfel. De mest accentuerade skillnaderna tyder på att finskans komplicerade nomenmorfologi redan i utgången av grundskolan förutsätter en tidig startålder och en längre inlärningslängd för att uppnå en god nivå. Felfrekvenserna blev största i en helt formell klassrumsundervisning och minst hos de tvåspråkiga som även informellt lärt sig språket. En mindre andel av verbböjningsfelen syftade till att verbmorfologin snabbare kan tillägnas, fastän skillnaderna enligt olika startåldrar dock kunde ses. Åldersfaktorn kom allra svagast till synes vid frekvenserna för skrivfel som var ganska homogena i alla undersökningsgrupperna. Resultatet talar för att undervisningens fokus på olika språkliga delområden har en större betydelse för korrektheten i skrift än åldersfaktorn. L2-elevernas produkter var ändå förståeliga och de visade att eleverna hade förmågan till kognitivt rätt svåra uttryck på sitt andraspråk.

Litteratur

- Gass, S. M. & L. Selinker (1994). *Second Language Acquisition. An Introductory Course*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Grönholm, M. (1995a). Nästan infödd kompetens i finska. I: *Nordens språk som andraspråk 3. Tredje forskarsymposiet i Jyväskylä 24–25.3.1995*, 50–59. Red. M. Kalin & S. Latomaa. Högskolornas språkcentral. Jyväskylä: Jyväskylä universitet.
- Grönholm, M. (1995b). Kaksikielisten oppilaiden suomen kielen taidot äidinkielenomaisessa opetuksessa. Opublicerad rapport. Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi & Utbildningsstyrelsen.
- Grönholm, M. (1999). *Leksikaaliset taidot suomen kielessä. Valtakunnallisen kokeen tuloksista 7. luokalla*. Publikationer från Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi 32. Vasa.
- Grönholm, M. (2005). Kielikylypyoppilaan sanaston kasvun arviointi testeillä (suomi L2). I: *Fackspråk och översättningsteori. VAKKI-symposium XXV, Vöörä 12–13.2.2005*, 125–135. Red. K. Mård-Miettinen & N. Niemelä. Publikationer av Forskargruppen för översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet vid Vasa universitet 32. Vasa.
- Grönholm, M. (2006a). Suomen paikallissijojen ja niiden funktioiden oppiminen kielikylyvyssä. I: *Finest Linguistics. Proceedings of the Annual Finnish and Estonian Conference of Linguistics. Tallinn, May 6–7, 2004*, 247–261. Red. K. Kerge & M. M. Sepper. Tallinn: Tallinn University Press.
- Grönholm, M. (2006b). Ajjon mennä Laplantiin – seurantatutkimus kielikylypyoppilaiden suomen (L2) taidoista 9. luokalla. I: *Fackspråk och översättningsteori. VAKKI-symposium XXVI, Vasa 11.–12.2.2006*, 50–61. Red. E. Lehtinen & N. Niemelä. Publikationer av Forskargruppen för översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet vid Vasa universitet 33. Vasa.
- Grönholm, M. (u.u.). Idiomien ja kollokaatioiden oppimisjärjestys suomen kielessä L2. I: *Kieli oppimisessa. Language in Learning. AFinLAN syysseminarium Jyväskylä 10.–11.11.2006. AFinLAN vuosikirja 2007*. Red. O.-P. Salo, T. Nikula & P. Kalaja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Harley, B. (1986). *Age in second language acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Hyltenstam, K. & N. Abrahamsson (2002). Startålder och slutlig behärskning hos nästan infödda talare av svenska som andraspråk. I: *Forskning i nordiske sprog som andet- og fremmedsprog. Rapport fra konference i Reykjavik 23–25. maj 2002*, 84–108. Red. A. Hauksdóttir, B. Arnbjörnsdóttir & M. Garðarsdóttir. Háskóli Íslands, Reykjavik: Háskólaútgáfan.
- Hyltenstam, K. (2005). Formulaic language, the near-native speaker and age. Föredrag. EUROSLA, The European Second Language Association 14–17.9.2005, University of Zagreb, Croatia.

- Laurén, U. (1991). *Språkfel och interferens hos tvåspråkiga skolelever. En studie i fri skriftlig produktion på svenska*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 156. Filologi 20. Vasa: Vasa universitet.
- Laurén, U. (1994). *Tvåspråkiga och enspråkiga skolelevers skriftliga produktion, performans och kreativitet*. Acta Wasaensia 37. Språkvetenskap 4. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Laurén, U. (2003). *Språkbadslevers berättande. Studier i berättelsestruktur samt syntaktisk och lexikal kompetens i språkbadslevers muntliga och skriftliga produktion*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 247. Språkvetenskap 41. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Lähdemäki, E. (1995). *Mikä meni pieleen. Ruotsinkielisten virheet suomen ainekirjoituksissa*. Fennistica II. Finska institutionen. Åbo Akademi.
- Nedermo, C. (2007). Kirjoitetun ja puhutun suomen kielen virheiden vertailua. Tapaustutkimus kuudesta suomenruotsalaisesta aikuisesta. Opublicerad avhandling pro gradu vid Pedagogiska fakulteten. Åbo Akademi, Vasa.
- Sajavaara, K. (1999). Kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi. I: *Kielenoppimisen kysymyksiä*, 116–128. Red. K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsch. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto.
- Singleton, D. (1995). Introduction: A Critical Look at the Critical Period Hypothesis in Second Language Acquisition Research. I: *The Age Factor in Second Language Acquisition*, 1–29. Red. D. Singleton & Z. Lengyel. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Sjödoff, I.-L. (1989). *Med svenska som mål. Effekter av två undervisningsprogram på invandrarelevers svenska i skrift*. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Utbildningsstyrelsen (2004). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.